

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕСПРОМОЖНІСТЬ БАНКІВ: 1991–2012 РОКИ

Автор розглядає етапи розвитку українського законодавства, що регулює відносини неспроможності банків, аналізує акти законодавства відповідного етапу.

Ключові слова: підприємницька діяльність, відносини неспроможності банків, банкрутство, процедура ліквідації.

З прийняттям Декларації про державний суверенітет України та Закону Української РСР «Про економічну самостійність Української РСР» Україна стала на шлях формування самостійної банківської системи, і в молодій державі фактично одразу проявилася необхідність регулювання найважливішого для неї питання – фінансової неспроможності банків. Це було пов'язано з комерціалізацією банківської справи – банки другого рівня стали суб'єктами підприємницької діяльності, яка несе у собі різноманітні ринкові ризики, у тому числі й економічної неспроможності (банкрутства)¹. Питання виявилося проблемним, оскільки інститут банкрутства, широко вживаний у всьому світі, для України був практично непізнаним [1, с. 4]. За планової економіки радянських часів не було необхідності у регулюванні неспроможності за допомогою цього інституту [2, с. 15]. Але з переходом на ринкові засади ведення власної економіки Україна об'єктивно мала його відновити, оскільки проблеми визнання суб'єктів господарської (підприємницької) діяльності банкрутами насамперед обумовлюються здійсненням у ній економічних перетворень, покликаних забезпечити перехід від застарілих адміністративно-командних до сучасних ринкових методів регулювання відносин товаровиробників усіх форм власності як між собою, так і з державою [1, с. 3]. Банкрутство (від франц. *banqueroute*, італ. *bancarotta*, від *banca rotta* – розбитий банк), під яким розуміють неспроможність юридичної особи (суб'єкта підприємницької діяльності) задовольнити у встановлений для цього термін пред'явлені йому кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом [3, с. 193], в усьому світі розглядається як правовий інструмент, за допомогою якого ринкова економіка звільняється від неконкурентоспроможних суб'єктів підприємництва.

¹ У цій статті автор дотримуватиметься синонімічності цих термінів з огляду на чинне законодавство.

Уже невдовзі практика підтвердила, що проблеми фінансової неспроможності банків є реальною для українського суспільства. Визначаючи етапи формування банківської системи незалежної України, дослідники констатують, що третій етап – 1994–1996 рр. – характеризується першими банкрутствами українських банків: у 1994 р. стали банкрутами та ліквідовано 11 банків, у 1995 р. – 20 банків-банкрутів, серед яких досить великі «Інко», «Відродження», «Економбанк», «Лісбанк»; у 1996 р. – прямими банкрутами стали ще 45 банків, а 60 опинилися у стані прихованого банкрутства. Процес масового банкрутства комерційних банків, зазначають вчені, не лише ускладнив функціонування банківської системи, а й позначився на всій економічній системі, було підірвано довіру вкладників до банківської системи [4, с. 17].

Актуальність. За порівняно невеликий проміжок часу підходи до регулювання відносин банківської неспроможності в Україні неодноразово кардинально змінювалися, при цьому варто зауважити, що проблема правового регулювання неспроможності банків не була в Україні предметом системного наукового дослідження. Натомість правовими системами світу вироблено різні підходи (методи) регулювання цих відносин – адміністративний та судовий [5, с. 163–171; 6, с. 96–104; 7, с. 67–77; 8, с. 185–196], Україна цей досвід певною мірою використала, що далі і побачимо. Серед українських правників, що зверталися до дослідження окремих проблем банківської неспроможності, слід назвати В. В. Джуна, який першим звернув увагу на недоліки у регулюванні ліквідації неспроможного банку, встановленому новим Законом України «Про банки і банківську діяльність» [9, с. 176–177], а також В. Д. Чернадчука², М. Пожидаєву³,

² Чернадчук В. Д. Правове регулювання неплатоспроможності банків : навчальний посібник / В. Д. Чернадчук. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 230 с.

³ Пожидаєва М. Тимчасова адміністрація в банку як запобіжний захід його банкрутству / М. Пожидаєва // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 4, квітень. – С. 36–39.

Ю. В. Василенко¹, В. Нагребельного² та ін. Кризь призму таких питань як банківське регулювання, банківський нагляд, санаційний банк тощо, проблемам фінансової неспроможності банків приділяли увагу науковці-економісти – В. І. Міщенко, А. П. Яценюк, В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, В. В., Крилова, М. В. Ніконова, В. П. Малюкова, С. Г. Куліков, Т. П. Гудзь, О. С. Любунь, В. С. Любунь, І. В. Іванець та ін. Але не тільки зазначене вказує на актуальність обраної для висвітлення теми статті. Значне місце в регулюванні організації банківської системи країни, сприянні державному контролю за її функціонуванням належить такому органу держави як Національний банк України [10, с. 226–227]. Ґрунтуючись на нормах чинних законів, НБУ приймає відповідні підзаконні нормативно-правові акти та здійснює діяльність і у сфері регулювання банківської неплатоспроможності. Якщо ж взяти до уваги світову фінансову кризу 2008 р., що викликала суттєві зрушення у зазначеній сфері законодавства, то дослідження трансформації законодавства, яке регулює неспроможність банків, набуває великого як теоретичного, так і практичного значення.

Метою статті є встановлення етапів правового регулювання в Україні відносин банківської неспроможності, **завданням** – висвітити правові моделі регулювання припинення неплатоспроможних кредитних (банківських) установ України за роки незалежності, виявити їхні визначальні засади та недоліки регулювання.

Дослідження українського законодавства дає змогу виділити три етапи у регулюванні відносин банківської неспроможності, які відрізняються своїми концептуальними підходами. Перший – 1992–2000 рр. – характеризується загальним підходом: суб'єкта підприємництва, у тому числі і банк, згідно з Законом України «Про банкрутство»³ могло бути визнано банкрутом лише у судовому порядку. На другому – 2000–2012 рр. – позиція законодавця щодо банків зазнала суттєвих змін. Ухваленим в грудні 2000 р. Законом України «Про банки і банківську діяльність»⁴ передбачено дві різні за методом регулювання механізми припинення неплатоспроможного банку: 1) кредитори та Національний банк Украї-

ни мають право звернутися до суду із заявою та ініціювати визнання банку неплатоспроможним та його ліквідацію у судовій процедурі; 2) ліквідацію неплатоспроможного банку може ініціювати Національний банк України (у тому числі за заявою кредиторів) шляхом відкликання банківської ліцензії та запровадження процедури ліквідації як орган регулювання та нагляду у сфері банківської діяльності, при цьому НБУ має звернутися до суду з позовом про ліквідацію банку, у якого відкликано ліцензію. Третій етап розпочався з підписанням 19.03.2012 р. Президентом України Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»⁵, який набуде чинності з 21.09.2012 р. і яким передбачений інший порядок регулювання зазначених відносин: докомпетенції НБУ належить прийняття рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних та відкликання банківської ліцензії за пропозицією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, останній має забезпечити ефективну процедуру виведення неплатоспроможного банку з ринку, для чого до його функцій віднесено здійснення процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку, у тому числі шляхом здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків, організацію відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, продаж неплатоспроможного банку або створення та продаж перехідного банку. Розглянемо зазначені етапи.

Регулювання банківської неспроможності у 90-ті роки ХХ ст. відрізнялося тим, що одразу дві державні інституції паралельно переймалися цим питанням – Національний банк України (далі – НБУ) та арбітражні суди, яким були підвідомчі справи про банкрутство. Правовим підґрунтям для здійснення НБУ роботи з фінансово неблагополучними банками служили Закон України «Про банки і банківську діяльність» (1991 р.), Тимчасове положення про порядок створення, реєстрації комерційних банків і здійснення нагляду за їх діяльністю, Положення про застосування Національним банком України санкцій за порушення банківського законодавства, затверджені постановами Правління НБУ відповідно від 17.04.1992 р. № 17 та від 16.05.1995 р. № 115, якими було закладено засади нагляду НБУ за діяльністю банків. За результатами такого нагляду НБУ мав право ставити перед засновниками банку питання про припинення діяльності банку у визначених законодавством випадках, у тому числі у разі систематичного порушення економічних нормативів, збиткової діяльності, виникнення становища, що загрожує інтересам їхніх вкладників і кредиторів, подання судом/арбі-

¹ Василенко Ю. В. Правова природа та особливості правовідносин санації банківської установи / Ю. В. Василенко // Держава і право. – Вип. 52. – С. 374–382.

² Нагребельний В. Повноваження НБУ і мораторій [Електронний ресурс] / В. Нагребельний. – Режим доступу: http://www.yurinform.com/ua/analytical_information/?id=8151. – Назва з екрана.

³ Закон України «Про банкрутство» № 2343-ХІІ від 14.05.1992 р. / Ліґа: Закон Еліт 8.2.3. Інформаційно-аналітичний центр «Ліґа», ТОВ «Ліґа: Закон», 2012.

⁴ Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121 від 07.12.2000 р. / Ліґа: Закон Еліт 8.2.3. Інформаційно-аналітичний центр «Ліґа», ТОВ «Ліґа: Закон», 2012.

⁵ Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>. – Назва з екрана.

тражним судом рішення про ліквідацію банку. У зв'язку зі слабкістю та нестабільністю банківської системи України 25.02.1994 р. Правління НБУ прийняло постанову № 40 «Про невідкладні заходи щодо фінансового оздоровлення комерційних банків та відновлення їх ліквідності і платоспроможності», у якій центральний банк країни чи не вперше на офіційному рівні оголосив про невідповідні ризики, якими супроводжувалася діяльність банківських установ, навіть статистику щодо збиткових банків, банків-порушників економічних нормативів, банків, щодо яких прийнято рішення про ліквідацію, повідомив, що деякі банки втратили свою платоспроможність та ліквідність і по суті є банкрутами. Постановою передбачалося вжиття низки економічних та правових заходів із метою покращання фінансового стану банків. Ця постанова є першим правовим актом у законодавстві України, у якому з'являється термін «неплатоспроможність банку», а визначення правового змісту буде здійснено лише через п'ять років у новому Законі про банки. Аналізуючи результати виконання цієї постанови, Правління НБУ у постановах від 30.06.1995 р. № 167 та від 12.09.1995 р. № 224 вперше визначило основні причини фінансового неблагополуччя банків: порушення законодавства і нормативних актів НБУ; порушення економічних нормативів; порушення та зловживання у сфері кредитування; низький рівень банківського менеджменту; низька капіталізація банків. На їх подолання банки були зобов'язані збільшити розмір статутних фондів, покращити роботу їхніх кореспондентських і субкореспондентських рахунків, запровадити відповідальність акціонерів (учасників) банків за використання всіх залучених банками коштів. У цей час НБУ запроваджено механізми надання стабілізаційного кредиту та резервування банківських ризиків за кредитними портфелями банків, приділено увагу удосконаленню системи контролю за виконанням банками економічних нормативів тощо, а також прийнято перші рішення про припинення діяльності банків «Дніпросервісбанк», «Поліс», «Конгресс», «Харків-легбанк», «Укркомунбанк». Отже, відновлення платоспроможності та ліквідності банків на той період часу НБУ здійснював, не вдаючись до судової процедури банкрутства.

Як уже зазначено, після розпаду СРСР та спрямування ведення економіки України на ринкових засадах постала необхідність відновлення інституту банкрутства, що й було зроблено прийняттям Закону України «Про банкрутство» від 14.05.1992 р. № 2343. Попри те, що Закон містив низку недоліків і не міг належним чином задовольнити інтереси суспільства, його прийняття

позитивно оцінено, оскільки він знаменував початок нового етапу розвитку економіки країни. Суб'єктами банкрутства за цим Законом могли бути юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, неспроможні своєчасно виконати свої зобов'язання перед кредиторами або перед бюджетом. Проведення у справах про банкрутство регулювалося Арбітражним процесуальним кодексом України з урахуванням особливостей, передбачених Законом «Про банкрутство», а щодо банків, крім того, з урахуванням вимог Закону «Про банки і банківську діяльність». Але стосовно останнього слід зазначити, що прямо ніяких положень щодо провадження у справах про банкрутство банків цей Закон не містив. У його ст. 2 було встановлено, що банки у своїй діяльності керуються цим Законом, законодавством України про акціонерні товариства та інші види господарських товариств, іншими актами законодавства, нормативними актами НБУ і своїми статутами. Законом України «Про господарські товариства» було обумовлено, що у разі неспроможності товариство ліквідується на підставі рішення арбітражного суду в порядку, встановленому Законом про банкрутство (ст. 19). Упродовж 90-х років минулого століття арбітражними судами в Україні були порушені і розглядалися справи про банкрутство Донвуглекомбанку (м. Донецьк), Іпотечного комерційного акціонерного банку, Акціонерних банків «Оболонь», «Мета-Банк», «Інко», Акціонерного банку «Денді», Українського банку «Відродження», Акціонерного товариства «Градобанк» (м. Київ) тощо. Отже, у 90-ті роки банк, як суб'єкт підприємництва, визнавався банкрутом лише в судовому порядку, до нього призначався розпорядник майна і могли бути застосовані судові процедури санації, ліквідації, кредитори брали участь у справі через інститути представництва – збори кредиторів, комітет кредиторів.

Те, що паралельно могли здійснюватися процедура фінансового оздоровлення банку, яка проводилася за рішенням НБУ, і судова процедура у справі про банкрутство банку, порушеної арбітражним судом за заявою кредитора, вважаємо, було суттєвим недоліком правового регулювання відносин неспроможності банку, оскільки заходи органу банківського регулювання й нагляду були передусім направлені на відновлення платоспроможності банку та його збереження як господарюючої одиниці, суд же такого завдання перед собою не ставив й не міг ставити, враховуючи прокредиторський характер Закону «Про банкрутство». Отже, дія одного органу суперечила діям іншого, і навпаки.

Вже на той період часу українські вчені вказували на необхідність удосконалення правового

регулювання банківської неспроможності. Зокрема, Р. Г. Афанасьєв дійшов висновку про доцільність розроблення особливої процедури ліквідації банку у зв'язку з тим, що при банкрутстві банків зачіпаються інтереси широких кіл як юридичних, так і фізичних осіб, інтереси яких, як вкладників, мають бути захищені [11, с. 37]. Слушність та актуальність цієї пропозиції була вчасною, оскільки враховувала вирізняючий статус комерційних банків, підтверджувалася реаліями судової практики – суди не мали змоги перевірити дійсний майновий стан банку-боржника, а крім того, судова процедура банкрутства відбувалася поряд із заходами з фінансового оздоровлення банку, що здійснювалися за приписом НБУ. Крім того, паралельне здійснення адміністративної та судової процедур регулювання неспроможності банку іноді призводило до фактичного створення механізмів, не передбачених законодавством. Так, задовго до створення ліквідаційної комісії у провадженні у справі про банкрутство КАБ «Денді»¹, основним завданням було здійснення розрахунків із кредиторами в черговості, встановленій Законом про банкрутство, було створено громадське об'єднання «Товариство захисту громадян-вкладників КАБ „Денді”», яке лише за півроку після порушення справи про банкрутство у липні 1998 р. уклало з КАБ «Денді», відповідною установою НБУ та комерційними банками договори, у яких визначалися підстави і порядок розрахунків із вкладниками КАБ «Денді» і відповідно до яких такі розрахунки фактично здійснювалися поза судовою процедурою. У предметі цих договорів передбачалося перерахування банком «Денді» грошових коштів на рахунки комерційних банків (повірена особа), відкритих в установі НБУ, для подальшої виплати вкладникам. Кошти, що надходили повіреному, розподілялися ним між вкладниками за списком, затвердженим головою правління та головним бухгалтером КАБ «Денді» і правлінням Товариства захисту громадян-вкладників КАБ «Денді». Не варто, мабуть, підкреслювати те, що такого механізму розрахунків з вкладниками-кредиторами Закон про банкрутство не передбачав, що виник цей механізм суто на «стихійній хвилі» громадського невдоволення вкладників і зовсім не враховував інтересів інших учасників справи про банкрутство КАБ «Денді».

Отже, оскільки стан регулювання неспроможності банків не відповідав потребам суспіль-

ства, його порядок було змінено Законом «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121, який запропонував суспільству одночасно і судовий, і адміністративно-правовий механізми врегулювання боргів неплатоспроможного банку, передбачивши для обох механізмів єдиний знаменник – банк ліквідується в порядку, регламентованому цим Законом.

До Закону було введено низку категорій і понять, сукупність яких становить механізм, призначений саме для регулювання відносин банківської неспроможності, – кредитори банку, неплатоспроможність банку, ліквідація банку, ліквідатор, ліквідаційна маса, мораторій тимчасова адміністрація, тимчасовий адміністратор. Закон поділяє відносини на відносини відновлення задовільного фінансового стану (попередження банкрутства) банку за допомогою таких інститутів тимчасової адміністрації та мораторію та відносини ліквідації банку, якщо НБУ прийнято рішення щодо відкликання у неплатоспроможного банку банківської ліцензії, запроваджено процедуру ліквідації і призначено ліквідатора. Характерною особливістю Закону є обмежені повноваження суду у справі за позовом НБУ про ліквідацію банку – єдиним питанням, що приймається до розгляду судом у справі про ліквідацію банку, є висновок НБУ щодо доцільності ліквідації банку та відповідність застосування процедури ліквідації з боку Національного банку України вимогам цього Закону. Порушення судом справи про неплатоспроможність (банкрутство) банку за заявою кредиторів або НБУ залежить від висновку НБУ щодо доцільності ліквідації банку або рішення НБУ про відкликання банківської ліцензії та призначення ліквідатора. Наслідком такого регулювання стало те, що з 2000 р. в Україні застосовувався лише адміністративний механізм, де головними фігурантами виступають НБУ та призначений ним ліквідатор для здійснення процедури ліквідації банку, судами ж не було порушено жодної справи про неплатоспроможність (банкрутство) банку. Таким чином, унормований у Законі про банки судовий механізм виявився мертвонародженим. Аналізуючи його, В. В. Джузь вказав, що у Законі про банки виписаний суперечливий, а тому неможливий до реалізації механізм порушення судом справи про неплатоспроможність банку [9, с. 176]. Іншою особливістю цього Закону є те, що термін «неплатоспроможність» набув у ньому іншого значення. У праві неспроможності неплатоспроможність – це лише ознака фінансового стану боржника, яка надає кредитору право ініціювати звернення до суду із заявою про порушення справи про банкрутство. У Законі про банки терміну «неплато-

¹ Постановою арбітражного суду м. Києва від 30.06.2000 р. у справі про банкрутство №14/295 КАБ «Денді» було визнано банкрутом, призначено ліквідаторів, яких зобов'язано створити ліквідаційну комісію відповідно до ст. 16 ЗУ «Про банкрутство» / Архів господарського суду м. Києва.

спроможність банку» надано значення абсолютної фінансової неспроможності банку виконати свої зобов'язання перед кредиторами, а правове визначення цього поняття (подане через встановлення сукупності ознак, які характеризують банк як неплатоспроможний) не може бути повною мірою використано ні кредиторами (вони можуть говорити лише про невиконання їхніх вимог і не можуть «судити» про відсутність у банку коштів чи зменшення капіталу до рівня, що не дає змоги банку виконувати кредиторські вимоги, до такої інформації має доступ лише НБУ як орган регулювання й нагляду), ні НБУ (не може «судити» про законність вимог кредиторів та своєчасність їх виконання (це функція суду)). Отже, поняття неплатоспроможності банку не містить необхідної конкретики, що негативно впливає на реалізацію свого права кредитором. Законом встановлено закритий перелік випадків (їх п'ять) відкликання банківської ліцензії (ст. 20), але разом з тим Закон містить і шостий – НБУ зобов'язаний відкликати ліцензію та ініціювати процедуру ліквідації банку, якщо банк-боржник не спроможний виконати свої зобов'язання відповідно до рішення суду про примусове стягнення протягом шести місяців і за цей час не досягнуто домовленостей щодо реструктуризації визначеного боргу (ст. 88), при цьому у Законі немає механізму виявлення НБУ невиконання банком судового рішення. У процедурі ліквідації неплатоспроможного банку Закон не передбачає представницьких органів кредиторів – збори та комітет кредиторів – та будь-який контроль за нею з боку кредиторів, хоча ця процедура, відповідно до норм статей 93 і 96, безумовно, має конкурсний (колективний) характер. Ліквідатор припиняє приймати вимоги кредиторів після закінчення одного місяця з дня опублікування оголошення про початок ліквідаційної процедури, отже, кредитори, які не «вклалися» у цей строк, втрачають право вимоги до боржника. У країнах із більш розвинутим законодавством використовується інший підхід – вимоги таких кредиторів задовольняються після задоволення вимог реєстрових кредиторів (якщо залишилося майно). Подвійний статус мають тимчасовий адміністратор та ліквідатор – це суб'єкт підприємницької діяльності, що має сертифікат НБУ на здійснення функцій тимчасового адміністратора/ліквідатора банку, який одночасно є представником НБУ, підконтрольним та підзвітним НБУ, перебуває під захистом НБУ, а позови, проти нього заявлені, вважаються позовами проти НБУ. Так, НБУ забезпечує правовий захист своїх службовців, тимчасового адміністратора, ліквідатора або залучених ними осіб у разі подання проти них по-

зовів, пов'язаних із забезпеченням виконання ними функцій Національного банку України. Отже, функції цих суб'єктів, виявляється, є функціями НБУ. На наш погляд, таке регулювання не виключає волюнтаристського підходу цих осіб при вирішенні проблемних ситуацій, що можуть виникати під час ліквідації банку, можливі й інші зловживання.

Отже, навіть за такого короткого аналізу можна дійти висновку, що запропоновані Законом про банки механізми ліквідації неплатоспроможного банку не гарантують цілковитого захисту прав кредиторів, прозорості процедури ліквідації банку, мають багато інших недоліків.

Ситуація з масовим банкрутством банків повторилася в Україні у 2008–2010 рр. і це напевне змусило владу шукати інших шляхів врегулювання боргів неплатоспроможних банків. Таким шляхом стало прийняття законодавцем Закону України «Про гарантування вкладів фізичних осіб» № 4452-VI, який передбачає практично повну передачу функцій контролю платоспроможності банків, їх санації та ліквідації від НБУ до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, який у ЗМІ вже встигли «охрестити» ще одним Національним банком України [12]. Чи відповідає Конституції України таке делегування Фонду фактично конституційних повноважень НБУ¹? На цю проблему, як і на багато інших, звернуло увагу Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у Висновку на проект Закону України «Про гарантування вкладів фізичних осіб» [13]. Аналіз Закону дає підстави для висновку про відхід законодавця від тих механізмів регулювання банківської неплатоспроможності, що визначені поки що чинним Законом про банки: в Україні цілком виключається регулювання цих відносин у судовій процедурі і запроваджується інший, фінансово-правовий за своїм характером, порядок припинення неплатоспроможного банку. Головною фігурою припинення діяльності банку стає Фонд гарантування. Спосіб припинення банку має обиратися Фондом за методом найменших витрат, залежно від обраного способу визначатимуться учасники процедури припинення неплатоспроможного банку. Проблематика фінансово-правового регулювання зазначених відносин, на наш погляд, охоплює дослідження категорійно-понятійного апарату Закону № 4452, етапи припинення банку, учасників процедури припинення, взаємовідносини НБУ та Фонду, питання відповідальності Фонду тощо. Втім, це вже питання майбутніх досліджень.

¹ НБУ підтримав цей законопроект листом від 15.11.2011 р. № 18-119/6918-13619, про що зазначено у Висновку відповідального Комітету / Ліга:Закон Еліт 8.2.3. Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга:Закон», 2012.

Список літератури

1. Тітов М. І. Банкрутство : матеріально-правові та процесуальні аспекти / М. І. Тітов ; за наук. ред. В. М. Гайворонського. – Х. : Фірма «Консум», 1997. – 192 с.
2. Бірюков Олександр. Банкрутство : (курс лекцій) / Олександр Бірюков. – К. : Видавництво «Реферат», 2004. – 240 с.
3. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – Т. 1 : А–Г. – 672 с.
4. Банківське право : українське та європейське : Навчальний посібник / за ред. П. Д. Біленчука. – К. : Атіка, 1999. – 400 с.
5. Лобач О. М. Банкрутство банків у Сполучених Штатах Америки / О. М. Лобач // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2004. – № 3. – С. 163–171.
6. Лобач О. Роль і значення Директиви 2001/24 ЄС / О. Лобач // Прокуратура, людина, держава. – 2005. – № 9 (51). – С. 96–104.
7. Лобач О. Організаційно-правові засади банкрутства фінансових установ у Російській Федерації / О. Лобач // Юридична Україна. – 2007. – № 10. – С. 67–77.
8. Лобач О. Модельний закон Міжпарламентської асамблеї держав-учасниць Співдружності незалежних держав «Про банкрутство банків» / О. Лобач // Українське право. – 2008. – № (21) 1. – С. 185–196.
9. Джуль В. В. Інститут неспроможності : світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні : монографія / В. В. Джуль; видання друге, виправлене і доповнене. – К. : Юридическая практика, 2006. – 384 с.
10. Коментар до Конституції України. Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 1996.
11. Афанасьєв Р. Г. Проблеми правового регулювання банкрутства за законодавством України : дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Інститут держави і права імені В. М. Корецького. – На правах рукопису. – 2001.
12. В Україні появится еще один Нацбанк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.obozrevatel.com/business-and-finance/87024-v-ukraine-povavitsva-esch...> 26.03.2012. – Назва з екрана.
13. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб / Ліга : Закон Еліт 8.2.3. Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга : Закон», 2012.

O. Lobach

TRANSFORMATION OF THE UKRAINIAN LEGISLATION IS ABOUT INSOLVENCY OF BANKS: 1992–2012 YEARS

The article considers the development of Ukrainian legislation which regulates insolvency of banks, analyzes acts of legislation relevant stage.

Keywords: entrepreneurial activity, relations of insolvency of banks, bankruptcy, procedure of liquidation.

Матеріал надійшов 30.05.2012

УДК: 347.734 (477)

Кравченко Н. Г.

ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ З ІНСАЙДЕРАМИ (ПОВ'ЯЗАНИМИ ОСОБАМИ)

Автор досліджує питання правового регулювання банківських операцій з інсайдерами та їх вплив на формування страхових резервів.

Ключові слова: банк, страхові резерви, інсайдери, істотна участь, пов'язані особи.

Дослідження поняття «інсайдер» в банківській термінології набуло не менш актуального значення, ніж у сфері операцій з цінними паперами. Здійснюючи державне регулювання банківської діяльності, Національний банк України

значну увагу звертає на життя заходів щодо недопущення втрати банками платоспроможності та уникнення ризиків, пов'язаних зі значним впливом на банківську діяльність осіб, які мають доступ до внутрішньобанківської інформації че-